І чужому научайтесь,

Й свого не цурайтесь . . .

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 42. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 6-го БЕРЕЗНЯ 1962. 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 6, 1962 No. 42. VOL. LXIX.

ЗДА ЗБІЛЬШУЮТЬ КОРПУС АСТРОНАВТІВ

ВЕББ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ЦЯ КРАЇНА ВЕДЕ ПЕРЕД В ДОСЛІДЖУВАННІ КОСМІЧНИХ ПРОСТОРІВ

Вашингтон. — Голова Крайової Аеронавтичної Космічної Адміністрації Джеймс Е. Вебб заявив у телевізійній і радіовій дискусії з сенатором республіканцем із Ню Йорку Кеннетом Б. Кітінґом, що в загальному ЗДА ведуть перед в ділянці дослідів над космічними просторами. Він казав, що ця країна зможе скорше випустити людину на Місяць, звідки вона зможе вернутися на Землю, ніж це зможе зробити СССР. Вебб признав, що СССР має такі сильні ракети, які можуть висилати ракету з кількома астронавтами довкола Місяця і спровадити їх на Землю. Але, згідно з твердженням Вебба, в СССР немає можливости висилати людей на Місяць, щоб вони могли там вести досліди та вернутися на Землю. Голова Космічної Адміністрації заявив одночасно, що плянується вже в найближчому часі почати вишкіл дальших астронавтів, бо сім вишколених астронавтів не вистачає. „Ми висилатимемо людину в космічні простори, казав Вебб, щодва або щотри місяці". Вебб заперечив вістку, що полк. Джан Г. Ґленн перейде до політики, бо він легко міг би діставати голоси виборців під час цьогорічних виборів. Полковник Ґленн заявив, що він є відда期ний проєктові Меркурій і буде працювати там так довго, як довго буде корисний. Деякі сенатори й конґресмени висловили здогад, що Ґленн схоче використати свою популярність і кандидувати до Конґресу. Ґленн є дослідним пільотом при Корпусі Морської Піхоти, а тепер він приділений до Космічної Адміністрації. Полковниха Ґленна оваційно вітали в п'ятницю 2 березня в Об'єднаних Націях, а в суботу 3-го березня першого астронавта довкола Землі вітали 50 000 осіб в його рідній місцевості Ню Конкорд в Огайо.. Місцевість ця нараховує понад дві тисячі мешканців, але туди з'їхалося коло 50 000 осіб із сусідніх місцевостей, щоб привітати того, якого так щиро вітали у Вашинґтоні і в Ню Йорку. В суботу полковник Ґленн від'їхав із родиною до свого мешкання у Вірджінії, і в неділю 4-го березня був на Богослужбі у пресвітеріянській церкві в Арлінґтоні, Вірджінія, де відправив Богослужбу пастор Френк Ервін, який разом із жінкою Ґленна та його дітьми слідкував на телевізії за летом цього астронавта в дні 20-го лютого. В понеділок полковник Ґленн відлетить до Кейп Канаверал на Флориді, щоб працювати дальше в проєкті Меркурій.

ПОЛКОВНИКА ҐЛЕННА ЗУСТРІЧАЮТЬ ОВАЦІЯМИ

Після своїх відвідин в Об'єднаних Націях в п'ятницю минулого тижня, полк. Ґленн відвідав теж один з театрів на нюйоркському Бродвею, де присутні зустріли його бурхливими оваціями. На фото: Ґленн відповідає на вітання публіки.

Кеннеді старається, щоб переговори в сталевій промисловості якнайскорше продовжувалися

Вашингтон. — З Білого Дому повідомляють, що президент Кеннеді старається про те, щоб переговори в справі контракту в сталевій промисловості якнайскорше відновилися, а не аж 1-го травня, як заповіли представники спілки сталеварів, перериваючи переговори в дні 2-го березня ц.р. Договір кінчається 30-го червня ц. р., і уряд подбав про те, щоб переговори про відновлення контракту почалися вже 15-го лютого. Президент Кеннеді просив представників обидвох сторін про вчасніше заключення договору, щоб сталеварні компанії не робили надмірних запасів на випадок страйку, і що у випадку заключення договору спричиняє застій в сталевій промисловості. Секретар праці Артур А. Ґолдберґ заявив, що Президент просив його інтервеніювати, щоб переговори якнайшвидше продовжувалися. Найважливіша справа в порозумінні, — це запевнення праці сталеварам. Сталевари пересічно заробляють від години праці по $3.28. Переговори ведуть: від сталеварів — Дейвід МекДонелд і від сталеварень — Роджер М. Блаф.

Капітан Вільсон зловив у повітрі кабіну „Дісковерера 38"

Гонолюлю. — Пільот літака С-130 Геркулес капітан Джек Р. Вільсон 3-го березня зловив у повітрі за допомогою окремого приладу, що має форму трапеції, кабіну з інструментами, яка була причеплена до ракети „Дісковерера 38", випущеного в повітря 27-го лютого з летунської бази Ванденберґ в Каліфорнії. Ця ракета кружляла довкола Землі 4 дні, згідно з призначенням, і 4-го дня мала від неї відорватися кабіна з інструментами. Капітан Вільсон вже вдруге зловив кабіну сателіта „Дісковерера" Досі зловлено 8 кабін в повітрі, а 4 виловлено з води. Летунство не повідомило, які інструменти мала ця кабіна.

Резервісти, які є студентами і вчителями, мають бути звільнені

Вашинґтон. — Департамент оборони повідомив, що ті резервісти, які були покликані до активної служби минулого року у зв'язку з берлінською кризою, можуть бути звільнені зі служби, щоб могли вернутися до школи в найближчому шкільному році. Звільнення можуть відбуватися після 30-го червня, але просьби треба вносити вже тепер. Збройні сили вже від кількох років ведуть таку персональну політику, що дозволяють звільнити вояків на 90 днів перед реченцем, якщо вояки хочуть записатися до коледжів. Те саме відноситься і до учителів, щоб своєчасно могли старатися про затруднення в шкільництві. Це відноситься до учителів, що працюють в початкових, середніх і академічних (високих) школах.

ЗДА відновлять пробні експльозії в квітні цього року

Вашингтон. — Президент Кеннеді заявив в окремій промові 2-го березня ц.р. про те, що ЗДА вирішили відновити пробні атомові вибухи в повітрі в кінці квітня ц.р., якщо до того часу не прийде до порозуміння з СССР про заборону пробних атомових експльозій. До договору в цій справі може прийти на тій конференції в Женеві, що починається 14-го березня, в якій мають взяти участь представники 18-ох держав. Президент вияснив вільному світові, чому ЗДА мусять відновити пробні експльозії. СССР минулого року секретно підготовився до пробних експльозій, хоч було мораторіюм в цій справі ще від 1958 року, і ,нікого не повідомляючи, перевів понад 30 пробних вибухів. ЗДА мусять дбати про безпеку свою і всього вільного світу, тому не сміють допустити до того, щоб СССР здобув перевагу в ділянці атомової зброї. Тому уряд ЗДА мусить відновити пробні експльозії в повітрі, які допоможуть також випробовувати і ті ракети, які будуть обороною проти далекосяжних ворожих керованих ракет. Ці проби можна переводити тільки в повітрі, а не під землею. ЗДА вважатимуть на те, щоб якнайменше було радіяції від цих проб, і щоб пробних вибухів було лише стільки, скільки їх конче треба для продукції нової зброї. Представники обидвох партій схвалили рішення Президента почати нові пробні вибухи в повітрі.

100 моряків закінчили двотижневий побут у сховищі

Вашингтон. — 96 недавно вишколених моряків, два санітари, командант сховища поручник Дж. Т. Вайт та лікар фльоти капітан Дейвід Майнард 3-го березня закінчили двотижневий побут у протирадіяційному сховищі, де вони харчувалися так, якби це було під час війни. Вийшовши зі сховища вони вперше побачили сонячне світло, з'їли нормальний обід та могли викупатися в горячій воді. Капітан Майнард заявив, що всі моряки поводилися згідно з реґуляміном, і що не було жадної медичної проблеми під час побуту в сховищі. Учасники цього тесту переходитимуть різні досліди щодо впливу побуту з сховищі на їхній фізичний і психічний стан здоров'я. Вони зможуть відбути пресову конференцію. Їхня холодна діста становила 1 500 кальорій. Вони мали тільки горячу каву і юшку. Вентилятори очищували повітря. Не було зв'язку зі світом, вони не знали про лет астронавта Ґленна.

● **В обидвох місяцях цього** року більші автомобільні фірми випродукували 1,157,690 авт, а в 1961-му в тому самому часі продукція авт становила 771, 885 возів, що було на 50 відсотків менше в порівнянні з цим роком.

Громада відпровадила Федора Дудка на вічний відпочинок

Сл. п. Федір Дудко

Бавнд Брук. — В суботу 3 березня ц.р. о год. 9-ій ранку вирушив з-під похоронного заведення Петра Яреми у Ню Йорку похоронний похід із домовиною видатного письменника й журналіста Федора Дудка. В православній церкві в Савт Бавнд Бруку жалібну Богослужбу відправив ВПреосвящ. архієпископ Мстислав в сослуженні о. протопресв. М. Весоловського, о. Б. Желихівського й о. протодиякона М. Рибачука. Архиєп. Мстислав виголосив промову з підкресленням національно-патріотичних, літературних і громадських прикмет і заслуг Покійного. Над свіжою могилою, внаслідку великого морозу й гострого вітру похоронна церемонія обмежилась до відмовлення молитов. Під час тризни, що відбулась опісля в церковній галі, промовляли Вол. Дорошенка від ЛМ-Клюбу у Філядельфії, ред. І. Кедрин від Спілки українських журналістів, М. Степаненко від гурту особистих приятелів, Е. Людкевич від „Пласту" й Об'єднання лісників, а від родини дякував всім приявним д-р Роман Осінчук. На заклик архиєп. Мстислава приявні — замість квітів на могилу — склали на розбудову місцевого музею-архіву при новій величавій церкві-пам'ятникові — дол. 254.00 Попереднього дня, в п'ятницю вечером, відбулась в каплиці названаго похоронного заведення Панахида, що її відправив о. протопресв. М. Весоловський, який теж виголосив промову. Промовляли також Борис Ржепецький від ЛМ-Клюбу в Ню Йорку й приятелів із першої еміґрації, В. Дорошенко та д-р Іван Козак від Об'єднання б. вояків українців в Америці.

Д-Р НИКИФОР ГІРНЯК, КОЛ. ОТАМАН УСС, ПОМЕР У ПАССЕЙКУ, Н. Дж., НА 77-му РОЦІ ЖИТТЯ

Пассейк, Н. Дж. — В неділю, дня 4-го березня ц. р., помер тут після важкої і затяжної недуги на 77-му році життя відомий український педагог і військовик, колишній отаман Українських Січових Стрільців, проф. д-р Никифор Гірняк. Народжений 23-го липня 1885 року в дяківській родині у Струсові на Теребовельщині, Н. Гірняк закінчив гімназію в 1905 році і потім студіював та здобув докторат на Віденському університеті. Після закінчення університетських студій вчителював у гімназіях Рідної Школи в Рогатині і в Тернополі і з вибухом війни у 1914 році брав активну участь в організації леґіону УСС і був у роках 1915 - 1918 командантом Коша УСС. Під час визвольних змагань очолював мобілізаційний відділ штабу Армії УНР. Вернувся до Тернополя 1921-го року і вчителював далі в українській приватній гімназії Тернополя і потім, вже за останньої війни теж у Сяноці. Покійний був почесним членом Об'єднання б. вояків українців в ЗДА, кол. головою Братства УСС, членом Українського Пласту із ступенем пластуна - сеньйора керівництва, як теж багатьох інших установ і товариств. Був автором багатьох праць і спогадів про українські визвольні змагання. Покійний залишив трьох братів — відомого математика і фізика професора Юліяна, видатного діяча українських театрів Йосифа, співробітника гол. канцелярії УККА Володимира, двох синів і доньку Любов, зам. Сай із сином.

Британія таврує СССР за змагання до поярмлення світу

Лонтон. — Британський міністер закордонних справ лорд Гюм у великій промові в Нюкестл-он-Тайн в минулу суботу 3 березня ц. р. підтримав на цілій лінії становище ЗДА в справі нових атмосферичних ядрових експериментів та роззброєння та заявив, що успіх або невдача Женевської конференції роззброєння, яка починається 14 березня ц. р., залежатиме виключно від згоди або відмови Совєтського Союзу щодо системи міжнародної інспекції і контролі. Лорд Гюм натаврував совєтський патологічний страх перед „шпигунами" й утотожнювання кожної міжнародної інспекції з цілями західнього шпигунства. Він заявив, що міжнародна контроля невідхильна в трьох справах: ствердження, що дійсно знищено зброю, призначену до знищення, і здемобілізовано вояків за демобілізаційним пляном, — ствердження, що не поповнюється зредукованої зброї і ствердження, що залишилось таке, що його треба зредукувати чи знищити. Британський міністер гострими словами таврував дволичність Совєтів, які в той сам час деклярують свої ніби миролюбні інтенції і продовжують очорнюючу та підривну ворожу радіо - пропаґанду. Лорд Гюм заявив, що не вільно забувати, що „під хутряними шапками віддихають і придумують не тільки російські патріоти, але й совєтські змовники". Він обурювався на „месіяністичний гін реформувати світ за комуністичним взором". Він ствердив, що єдиною доцільною закордонною політикою супроти Совєтів є „бути приязним супроти доктора Джекіла і строгим супроти містера Гайда" — натякаючи на літературну версію роздвоєної людини на персонифікації добра і зла та злочину.

В Бірмі армія перевела державний переворот проти лівого режиму

Ранґун. — Головний командант бірмійських збройних сил ген. Не Він перевів в п'ятницю 2-го березня ц.р. державний переворот, арештувавши през. Він Маунґа, прем'єра У Ну, міністрів закордонних справ і фінансів, голову Найвищого суду й багатьох інших членів режиму, разом 52 особи. Ген. Не Він розв'язав парлямент та припинив важність конституції. У 1958 році ген. Не Він також захопив був на короткий час владу, потім добровільно зрікся її в користь парляментаризму. Теперішній державний переворот та покликання до керми державою 17-членної військової хунти ген. Не Він пояснив щораз гіршою економічною ситуацію країни та небезпечним схилянням режиму У Ну в сторону лівиці. У Ну, який сам себе називав соціялістом, переводив в останньому часі націоналізування різних ділянок крайової господарки, при чому наставлюваний ним бюрократичний апарат не міг дати собі ради з націоналізованим промислом. В Ранґуні і всьому краю панує спокій. Комуно- китайська торговельна делеґація. яка саме наспіла до Ранґуну, опинилась в глупій ситуації, чекаючи, поки будуть призначені відповідні керівники закордонно-торговельної політики.

УСК і „Тризуб" здобувають цінні футбольні перемоги

УСК Ню Йорк виграв заслужено свої чергові мистецьку змагання „Великої Десятки" Німецько - Американської Футбольної Ліґи. Минулонедільною перемогою 4:1 над Бруклин С. К. на своєму грищі у Флашінґу УСК відплатився цій німецькій дружині за недавну невдачу в грі за Чашу. Після цієї виграної УСК займає третє місце в показнику „Великої Десятки".

„Тризуб" Філядельфія відбув минулої неділі 4 квітня свої мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи в Нюарку та переміг у них Портуґальський Клюб з Нюарку 3:1. Переможені противники „Тризуба" — портуґальці — це претенденти на перше місце Американської Ліґи поруч з „Тризубом" та „Інтер Клюбом". Тому й дві цінні точки здобуті над цим клюбом у Нюарку мають велике значення для „Тризуба" перед яким тепер стоїть цілий ряд зустрічей зі сильними противниками. „Тризуб" постійно держить перше місце Американської Футбольної Ліґи.

„Чорноморська Січ" Нюарк розіграла минулої неділі в Петерсоні свої останні змагання за першість Футбольної Ліґи Стейту Ню Джерзі і програла цю зустріч 1:3 з „Петерсон Доверс". „Чорноморська Січ", тепер одинокий репрезентант українців у стейті Ню Джерзі, закінчила сезон 1961-62 років третім місцем в А клясі найвищої ліґи стейту.

● **Чоловік княжни Марґарити**, недавно призначений королевою Єлисаветою лорд Сновдон, недавній ще Антоні Армстронґ - Джонс, зайняв в минулу середу вперше місце серед лордів у вищій палаті британського парляменту. Його дружина княжна Марґарита придивлялась з балькону, як її чоловік склав присягу на вірність королеві.

● **Всі 7 астронавтів** хотіли бути в театрі в Ню Йорку вечері того дня, коли їх оваційно приймали в тому місці, але всі квитки були давно випродані. Дирекція театру зуміла випросити у власників куплених квитків, що вони віддали їх астронавтам.

СОВЄТИ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ КЕННЕДІ ЩОДО АТОМОВОГО ДОГОВОРУ

Москва. — Офіційна совєтська аґенція ТАСС-а назвала пропозицію президента Кеннеді, висловлену в його радіотелевізійній промові з минулої п'ятниці щодо підписання договору про припинення ядрових дослідів під міжнародною контролею, „цілком неприйнятливою", а „Ізвєстія" водночас лайливим тоном назвали ту пропозицію Президента „гіпокритичною" і „зближеною до шантажу". През. Кеннеді — як про це пишеться ширше на іншому місці — заявив, що коли б СССР підписав такий договір, то ЗДА погодились би не переводити приготовлюваної тепер на квітень нової серії своїх атмосферичних ядрових детонацій. Совєтський пропаґандивний апарат почав негайно атакувати і таврувати заяву през. Кеннеді про конечність таких ядрових детонацій задля того, щоб не допустити совєтської ядрової зброї до переваги над американською, при чому большевицька преса й радіо вперто промовчують причину американського рішення: зламання Совєтами мораторіюму щодо ядрових експериментів та переведення в минулу осінь коло 40 ядрових детонацій. Совєти оскаржують Америку, що вона „відчиняє двері до нуклеарних перегонів", наче б Совєти першими не відчинили тих дверей своїми минулорічними експериментами.

Однаково секретар оборони Роберт МекНамара, як голова шефів об'єднаних штабів ген. Лаймен Лемніцер окремими заявами підтримали рішення Президента перевести нову серію атмосферичних детонацій, при чому МекНамара заявив, що „ми не мали іншого вибору" з уваги на минулорічні совєтські експерименти, які принесли Москві поважні успіхи, вможливили розвиток удосконаленої атомової зброї. Водночас появилась американська півофіційна вістка, що останні підземні детонації, переведені в Неваді, доказали ще раз, що покищо неможливо контролювати ядрові експерименти, що їх переводиться під землею, бо вони надто схожі на малі землетруси. Вільям Фостер, головний американський представник на міжнародну конференцію роззброєння, директор державної Аґенції контролі зброєння і роззброєння, заперечив вістку „Ню Йорк Таймсу", наче б ЗДА й Британія готові злагіднити свої вимоги щодо міжнародної контролі над здійснюванням договору про припинення ядрових детонацій і над роззброєнням. Навпаки, заявив він, треба би радше загострити ті вимоги, як їх злагіднити. Тому — коментують часописи — нема виглядів, щоб Москва погодилась на такий договір.

В летунській катастрофі в Африці згинуло 110 осіб

Лондон. — До Лондону наспіла телефонічна вістка, що чотиромоторовий літак американського типу ВС-7 розбився в дві хвилини після того, як піднявся вгору з летовища в Дуалі в Камеруні на західньому узбережжі Африки. Літак упав в густу джунґлю за яких півтори милі від кінця мостової на летовищі. Тому, що ніччю нема з Камеруном телефонічної комунікації та що розшуки не були можливі ніччю з уваги на терен — не було ніяких ближчих інформацій. Катастрофа скоїлась в неділю досвіта (в Камеруні був тоді вже понеділок). Здогадуються, що всі 110 осіб, які були в літаку — згинули. Пасажирами і летунською залогою були південні африканці, родезці й европейці. Літак летів із Мозамбіку у Східній Африці впоперек африканського континенту до Камеруну, де зупинився в Дуалі, а відтіль мав за ціль Лісбону в Портуґалії і Лондон. Від Мозамбіку до Камеруну є кругло 2,700 миль. Над Камеруном шаліла тоді буря. Це впродовж двох днів друга велика катастрофа пасажирського літака — недалеко Міжнародного летовища в Ню Йорку згинуло в летунській катастрофі 95 осіб.

ІТАЛІЯ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ВІРНА НАТО

Рим. — Італійський прем'єр Амінторе Фанфані, представляючи парляментові свій перереформований уряд, який мав би спиратися на парляментарну центро-ліву більшість з лівими соціялістами включно, заявив, що італійська закордонна політика надалі буде спиратися на членстві Італії в Організації Північно - Атлантійського пакту і надалі відкидатиме всяку спілку з комуністами. Він таврував СССР за його нехіть признати міжнародну контролю в справах роззброєння та заповів різні внутрішні реформи. Заява Фанфані ніби насторожила проти нього одинаково лівих соціялістів, як і правицю.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Кеннеді** перед кінцем тижня вернулася з відпочинку на Флориді до Вашинґтону, куди вона прибула приватним літаком Президента разом із дітьми. На Флориді пані Кеннеді лікувала свою легку перестуду, яка не дозволила їй виїхати в подорож до Індії та Пакістану. Кінець тижня перебув Президент із дружиною в Мідлбурґу у Вірджінії.

● **Сенатор - демократ** із Флориди Джордж А. Сматерс вніс законопроєкт, щоб поставити в Кейп Канавералі пам'ятник для відзначення першого лету довкола Землі. Перший лет американського астронавта — це така подія, заявив сен. Сматерс, що вона залишиться історичною датою, і тому варта її відзначити тривким пам'ятником.

● **В місяці лютому** Червоний Хрест зібрав в Ню Йорку 10,217 півлітрів крови, а в тому самому місяці в 1961-му році жертводавці віддали 8.117 півлітрів. Хто хотів би віддати кров на цілі Червоного Хреста, може знайти адресу в кожній телефонічній книзі.

● **В Канаді** в провінції Алберта, коло м. Калґарі, фармер Джім Картрайт купив 4,000-акрову тваринну фарму від колишнього англійського короля — князя Віндзору Едварда. Гадають, що ціна фарми становила коло дол. 300.000. Князь Едвард востаннє був на цій фармі в 1951-му році. Він купив був її в 1919 році.

У СВІТІ

● **Папа Іван XXIII** вшанував в минулому тижні польського кардинала Стефана Вишинського, запросивши його з собою на балькон на ввесь той час, коли він благословив маси народу, зібрані на майдані святого Петра. Римські газети підкреслюють, що трудно згадати подібний прецедент.

● **Британська** палата громад прийняла 277 голосами проти 170 закон про обмеження іміґрації до Англії азійців і західніх індійців. Англійська преса признає, що той закон „необхідний, але жалюгідний" акт, що кидає на англійців тінь расизму. Масовий наплив кольорових людей до Англії породив там расову проблему і довів до загострення внутрішніх відносин.

● **Американський амбасадор в Індії** Джон Кеннет Ґелбрейт, який запросив був дружину през. Кеннеді приїхати до Індії з приватною візитою, має великий клопіт і великі грошові видатки у зв'язку з третім уже відкладенням тієї візити. Перша перешкода була радше політичної натури, у зв'язку з атмосферою з приводу військового походу проти колонії Ґоа, далі прийшла раптова недуга батька Президента, а тепер пані Кеннеді захворіла на перестуду. Шість американських тайних аґентів живуть в готелі і чекають на приїзд гостей, замовлено теж різні видовища, що їх прийшлось відкликати і — заплатити кошти.

● **Будинок Об'єднаних Націй** в Ню Йорку мав у минулому році рекордове число відвідувачів: 1,033,060. Звичай показувати гуртам відвідувачів найцікавіших речей в будинку Об'єднаних Націй окремими провідницями — введено в 1952 році. З того часу було загалом 7,593,257 відвідувачів.

● **У кабінеті воскових фіґур в Лондоні**, славетному музеї мадам Тіссо, буде поставлена фіґура американського астронавта Джона Ґленна в його астронавтському виряді. Відповідна воскова фіґура природної величини буде готова за місяць. Але речник того музею заявив, що музей не прагне більше астронавтів, як їх матиме: він вже має фіґуру Юрія Ґаґаріна і тепер дістане Ґленна та на цьому закінчить колекцію астронавтів.

● **В Південному В'єтнамі** комуністичні партизани напали з засідки на військовий загін 64-х: 24-х вбили, а решту схопили в полон. Скільки комуністів згинуло при тому — нічого не говориться в їх тріюмфальному повідомленні про ту їхню перемогу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

Машина державного департаменту

Одною з найбільш скомплікованих, найважче працюючих і — на жаль — найхаотичніших державно - бюрократичних машин є машина американського міністерства закордонних справ, державного департаменту у Вашингтоні. Про те, як ця установа розпучнявіла до числа 14 000 урядовців, як вона кожну справу полагоджує у лябіринті різних відділів, комісій і субкомісій — оповідає на сторінках „Сатардей Івнінг Посту" з 3-го березня ц. р. Стюарт Алсоп у великій статті „Клопіт із державним департаментом".

Стюарт Алсоп пояснює, що перед тим, як написати цю свою статтю, він розмовляв широко з державним секретарем Діном Раском, двома колишніми державними секретарями (як виходить з контексту — з Діном Ачесоном і Кристіяном Гертером) та з тузеном теперішніх і колишніх високих урядовців. Всі вони, включно з президентом Кеннеді, однозгідні, — твердить Алсоп — у тому, що „з державним департаментом не в порядку". Як на найбільш яскравий приклад, у чому полягає той „непорядок", він вказує на випадок, коли президент Джан Ф. Кеннеді, зараз після приходу у Британській Ґвіяні до влади комунофільського прем'єра Чедді Джагана, зажадав, щоб „по полудні" державний департамент коротко з'ясував йому на письмі політику Америки у відношенні до Британської Ґвіяни. Коли це протелефоновано відповідному відділові, в державному департаменті зчинилась паніка: „По полудні? Неможливо! Найшвидше, може, вдасться зробити це за два тижні..." У Білому Домі була на це гнівна реакція: чому державний департамент не має сформульованої закордонної політики до кожної з проблем? Чим займаються його урядовці? Стюарт Алсоп пояснює: щоб скласти документ, що схеплював би політику супроти Британської Ґвіяни, треба мати згоду й авторизацію від таких установ: від уряду міжамериканських справ, від відділу для европейських справ, від зв'язкового до Організації Американських Держав, від відділів розвідки й дослідів та від відділу політичного; розглянути й авторизувати такий документ мусіли б ще Пентагон, Центральна Розвідча Агенція, Інформаційна Агенція, Адміністрація Закордонної Допомоги, департамент скарбу й торгівлі і — очевидно, Рада Крайової Безпеки.

Кол. держ. секретар Дін Ачесон пропонував, що він сам і колишній секретар оборони Роберт Ловетт зредукують персонал державного департаменту на 30%: Дін Раск спротивився, і тепер, мабуть, жалує цього. Амбасадори скаржаться, що на найменшу дрібницю мусять мати дозвіл Вашингтону. А проблем у широкому світі, якими займається державний департамент, тепер стільки, що заступник держ. секретаря Джордж Болл заповів, що викине з свого кабінету великий освітлений глъоб, бо він чимраз більше денервує його. За різних державних секретарів бувало різно. Так, наприклад, покійний Джон Фостер Доллес наслідував Людовика XIV, який сказав був „Франція — то я", утотожнив державний департамент з своєю особою і урядував — в літаку. Джан Ф. Кеннеді критикував „літак", як засіб дипломатії, але раз-у-раз висилає своїх найближчих співробітників по всьому світі із „летючими" місіями. Скасовано вже багато комісій і підкомісій, переводиться реформи, спрощується спосіб урядування. Все одно — бюрократизм убиває швидке, ясне й логічне ведення закордонної політики Америки.

Не диво, що в таких відносинах було б річчю майже неможливою знайти, хто властиво склав і підсунув державному секретареві до підпису відомого „геніяльного" листа про „історично-традиційну" приналежність України, Вірменії і Грузії до Росії!

Як колись, за царів

На підставі рішень грудневого в 1956 році і лютневого в 1957 році пленумів Центрального комітету Комуністичної партії Совєтського Союзу 7-ма сесія Верховного Совєту СССР прийняла 10-го травня 1957-го року закон „про вдосконалення організації управління промисловістю і будівництвом", згідно з яким території окремих республік СССР поділено на т. зв. економічні адміністративні райони. В основу цього поділу покладено територіяльний принцип, значить, границі одного чи більшої кількости районів збігалися з границями республік. В совєтській пресі рекламовано тоді цю реорганізацію, як поширення прав національних республік, піднесення їх ролі в державному будівництві, розв'язання ініціятиви місцевих партійних, совєтських і господарських органів, як теж „широких мас трудящих" СССР.

Після проголошення цього закону почалася перебудова всього господарського, нібито децентралізованого господарського апарату. Цілий СССР поділено на 105 економічних адміністративних районів, в тому числі сімдесят в РСФСР, одинадцять в Українській ССР і решта в інших. В 1960-му році створено Кримський, Черкаський та Полтавський економічні райони, і кількість українських економічних районів збільшилась до 14. Для управління промисловістю і будівництвом в усіх цих районах встановлено т. зв. ради народного господарства.

У висліді всіх цих заходів розгорнулася „бурхлива й радісна творча праця". Повіривши в поширення прав, розв'язання ініціятиви місцевих органів і мас, деякі з тих органів справді почали виявляти деяку ініціятиву, розбудовуючи місцеву промисловість, унезалежнюючи її в дечому від центру та інших районів і навіть намагаючись зробити її самовистачальною. Усі ці тенденції затривожили не на жарт кремлівських самодержців, і вони зробили в цій ділянці крутий поворот, завертаючи назад до існуючої перед тим централізації в управлінні совєтським господарством.

Зроблено цей поворот звичайним комуністичним способом: не скасовуючи колишніх рішень та ухваленого Верховним Совєтом закону про творення економічних районів і не ухвалюючи нового закону в цій справі, започатковано „в інтересах народного господарства", як пише московська „Правда" з 23-го лютого ц. р., знову його реорганізацію. З метою „закріплення і вдосконалення централізованого керівництва народним господарством" створено одним помахом пера „великі" чи пак „крупні" економічні райони з окремими радами для координації і плянування всієї індустрії і будівництва на їх території. Існуючі економічні адміністративні райони тепер зведено разом в більші економічні райони. Цілий Совєтський Союз поділено на 17 великих економічних районів. Райони Української ССР „укрупнено" до трьох, а деякі інші республіки злучено під цим оглядом разом з такими чи іншими областями РСФСР. У визначуванні цих районів новими назвами поминено всі національні моменти і поназивано їх старими, ще царськими імперськими територіяльними назвами. Так, наприклад, економічні райони Української ССР відтепер називаються „Донецко - Приднепровскій", „Юго - Западний" і „Южний", здебільша так, як була визначувана і ділена територіяльно Україна ще до революції, за Романових.

Уся ця нова переорганізація совєтської промисловости і будівництва, разом з денаціоналізаційними тенденціями, проявленими в новій програмі КПСС, свідчить, що Москва у своєму наполегливому утверджуванні російського єдинонеділимства рішила за всяку ціну прискорити відмирання націй і ліквідацію окремих національних республік СССР.

Богдан Галайчук

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ ПРО СОЮЗНИКІВ ЗДА

На останній конференції в Пунта дель Есте виключено кастрівський уряд мінімальною більшістю, 14-ох голосів. Якщо б представник Гаїті стримався від голосування, не було б більшости, необхідної для правосильности рішень, і кубинський представник залишився б в Організації Американських Держав. Щойно зміна аргентинської постави, накинена збройними силами, запевнила тривку більшість, відбираючи свободу маневру і... шантажу хитрій червоній дипломатії. Значення цієї події і в тому, що Аргентина — третя щодо величини держава в Латинській Америці і друга у Південній. Отже загальна кількість населення „твердого" протикастрівського бльоку піднеслася з 30 на 40% латино - американської людности. Здавалося, що кожний американський патріот має причину радіти і бути вдячним аргентинським збройним силам. Тому дивно, що автор редакційної статті „Ню Йорк Таймсу" з 13-го лютого ц. р. п. з. „Аргентина й Куба" дивиться на зірвання дипломатичних взаємин між Буенос Айресом та Гаваною „з мішаниною вдоволення, обережности і побоювання". І ще дивніша опінія цього американського журналіста про ті сили, що їм слід завдячувати те зірвання.

Залежність президента Аргентини від шефів збройних сил — це для автора згаданої статті „тривожний факт, виявлений з усією брутальністю", бо, на його думку, "кожна демократія загрожена, коли військові стають панівною силою".

„Не треба думати, — читаємо дальше в „Таймсі", — що військові й олігархічні елементи, які змусили Фрондізі зірвати з Кубою, є твердою підпорою Альянсу для Поступу, в дійсності — навпаки". Погоджуємося з цитованим автором остільки, що латиноамериканська олігархія таки справді не думає йти на основні соціяльні реформи в рамах Альянсу. Але не розуміємо, чому він зв'язує збройні сили й олігархію в одно поняття?

Ті „військові й олігархічні кола" уявляє він собі, мабуть, на образ і подобу пруського юнкера, з моноклем та пошрамованим у двобоях обличчям. Але такого обличчя ви не знайдете в латиноамериканських касарнях, так само, як не знайдете на Волл Стріті капіталіста в циліндрі, якого бачите на совєтських карикатурах. Насправді аргентинські збройні сили далекі від великих землевласників і промисловців; походженням і ментальністю належать вони до середньої верстви. Аргентинські старшини вказували на небхідність радикальних соціяльних реформ ще тоді, коли нікому й не снився Альянс для Поступу. А в Перу докладний плян соціяльних реформ розробляють відповідні фахівці не деінде, як у військово - дослідному інституті.

В аргентинських синдикальних колах, подібно, як і в різних політичних секторах, обвинувачують Фрондізі, слушно чи неслушно, в тому, що він „всецілo поставив на олігархію; як на доказ, покликуються на соціяльну приналежність більшости міністрів, зокрема з економічних ресортів: вони здебільша походять з фінансово-промислових кол. Про пов'язання олігархії з аргентинськими збройними силами довідуємося вперше від експерта „Таймсу" в латиноамериканських справах. На щастя — хоч воно важко зрозуміти згаданому експертові — можна бути твердим протикастристом, не маючи нічого спільного з олігархією. Вистачить бути людиною західньої культури, мати здоровий розум і твердий хребет, не розм'якшений прогресизмом у гарвардському стилі. Аргентинський старшинський корпус домагався зірвання з Кастром просто тому, що він хемічно вичищений від комуністів; тому, що протикомуністичне виховання аргентинських старшин та вояків не є заборонене і не обмежене ніякими анонімними цензорами.

Читаючи статтю в „Таймсі", маєте враження, що, протиставляючи доброго президента злим генералам, автор не вспів отрястися зі спомину про конфлікт між президентом Труменом і ген. МекАртуром; що дивиться він на чужі країни крізь американські окуляри, прикладає до них стандартне мірило американської демократії. Таке звуження перспективи можна було б вибачити льокальній газетці, видаваній в якімсь містечку Середнього Заходу, але воно дивне, дуже дивне у людини, яка має змогу споглядати на світ з висоти Таймс Таверу. Читаєте — і питаєте себе: чи ця стаття безглузда, чи може має вона якийсь прихований глузд?

Передові часописи Буенос Айресу передруковують цікаві статті з „Ню Йорк Таймсу" — і немає сумніву, що реферована нами стаття була широко коментована в усіх старшинських касинах Аргентини; а слід додати, що пересічний аргентинець трактує з особливою увагою опінію закордону. Можливо, що стаття впливового нюйоркського щоденника викличе обурення проти „клятих янків", які бавляться в менторів і мішаються у не свої справи. А може, навпаки, викличе рефлексію: якщо самі американці так дивляться на нас — виходить, що ми таки переборщили у нашому протикастризмові. Так чи інакше, публіцист з „Таймсу" зробив ведмежу прислугу американській справі.

„Військові й олігархічні кола" — це фраза, яка не вперше з'являються на сторінках американської преси. Свого часу вживала його сумної пам'яті „Чайна Лаббі", для окреслення уряду Чан Кай-шека, щоб підкосити його в американській опінії, позбавити американської допомоги і ... промостити шлях для „прогресивного" режиму. Ми нікого ні в чому не підозріваємо — ми лише пригадуємо, що ворожі техніки від психологічної війни вміють користуватися всякого роду „розкаяними дворянами", френетичними прогресистами, розкислими лібералами. Журналістика — відповідальне діло.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКР. НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Д-р Роман С. Голіят

ВІДРОДЖЕНА СИЛА

Після закінчення другої світової війни вся Европа лежала в руїнах. Зруйновані були країни й переможених і переможців. Здавалося, що вже прийшов кінець історичної епохи, в якій Західня Европа була політичним, економічним та культурним осередком усього світу. Зокрема всім здавалося, що Німеччина, після катастрофічної поразки в другій з черги світовій війні, ніколи вже не зможе постати з руїн і економічного занепаду. На перешкоді для відродження Німеччини стояла вина німців за спричинення світової війни та сполучених із нею страждань мільйонів людей.

Ніхто в світі не міг забути двох останніх десятиліть, в яких значна частина німців підпала під деструкційний вплив тоталітарної ідеології. Але німці не затратили своїх позитивних прикмет, що їх придбали впродовж багатьох століть. Працьовитість, фахова майстерність, національна солідарність, професійна завзятість і витривалість в короткому часі переконали не лише колишніх ворогів - сусідів, але й цілий світ, що цей нарід ще гратиме визначну ролю у відродженні конструктивних, політичних і економічних творчих сил західнього світу.

Дуже важливим фактором у повоєнній відбудові Европи, зокрема Німеччини, була фінансова допомога ЗДА. Цю допомогу німецькі економісти вміло використали й розподілили на відповідні галузі західньонімецького промислу. У відбудові своєї економіки німці використали людські і матеріяльні — власні й чужі — ресурси з таким успіхом, що в цілому світі заговорили про „чудо" німецької економіки. Нова німецька валюта стала однією з найбільш стабільних грошових систем. Вироби німецького промислу знайшли покупців в багатьох країнах. Одночасно й інші країни Західньої Европи відбудували своє господарство, хоч і не так ефективно як Німеччина.

Згодом ускладнення в міжнародних стосунках, а зокрема загроза збоку СССР, спонукали провідних діячів шукати можливостей для господарської та політичної консолідації Західньої Европи. Крім політичної формації НАТО, не абияку вагу прикладають американці й англійці до Спільного Господарського Ринку, в склад якого входять: Західня Німеччина, Франція, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембург.

Всі названі держави належать також до інших міжнародних об'єднань: Европейської Вугільної та Сталевої Спільноти й Спільноти Атомової Енергії. Ці міжнародні об'єднання творять своєрідний економічний союз, що його значення поширюється не тільки на економічну, але й на політичну сферу. Цей західньо - европейський союз — це по суті новий могутній економічний моноліт, своєрідна спільнота держав, які, втративши давні основи своєї могутности — колонії, маючи небезпечного сусіда СССР, прийшли до переконання, що треба відкинути й забути давні антагонізми, щоб для добра прийдешніх поколінь забезпечити проти комуністичної інвазії Західню Европу і тим самим створити передумови не тільки для власної оборони, але й для поборення большевицької загрози в усьому світі.

Комусь може й дивними виглядають часті конференції президента Франції де Голля з німецьким канцлером Аденауером. Але саме ці старі державні мужі, стараючись забути давні антагонізми, дбають про те, щоб залишити щось конструктивно - творчого для прийдешніх поколінь. Основою для щораз тіснішої співпраці цих і багатьох інших політичних та господарських діячів Західньої Европи є зрозуміння, що доба дрібних міжнародних конфліктів закінчується і нові часи вимагають нових методів в усіх ділянках політики — соціяльної, господарської, культурної й міжнародної.

Висновки, до яких дійшли провідні діячі Західньої Европи, важливі не лише для їхніх країн. Вони повчальні й для української громади поза межами України, бо й у нас доконче треба не тільки вірности традиційним ідеалам, але й нових методів у всьому нашому громадському житті, особливо треба елімінації дрібних, але дуже небезпечних для нашої спільноти, міжгрупових антагонізмів.

Василь Мудрий

ДЕЩО ПРО ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(З приводу його „300-ліття")

Деякі колишні професори, польські емігранти, святкували в січні 1961-го року у Лондоні 300-ліття львівського „університету ім. Яна Казимира".

6-го жовтня того ж року у Львові святкували комуністи також 300-ліття львівського університету ім. Івана Франка. Університет дістав орден Леніна, а численні його професори — ордени „червоного трудового прапора", „знак пошани", медалі „за трудову доблесть", почесні грамоти різних категорій, а серед них і грамоти „заслуженого діяча науки Української ССР".

У постанові Центрального Комітету комуністичної партії, президії Верховного Совєту УССР і ради міністрів про відзначення університету ім. Ів. Франка у Львові орденом Леніна, між іншим, читаємо:

„Нова сторінка історії львівського університету розпочалась із возз'єднанням Західньої України з Радянською Україною в єдиній українській радянській державі. Університет широко відкрив двері для трудящої молоді, були ліквідовані клясові і національні привілеї на науку та вищу освіту"... І далі: „За роки радянської влади університет підготував понад 12 000 висококваліфікованих спеціялістів для народного господарства, науки і культури".

У звітах із святкування не подано ніяких даних про те, скільки в тому університеті тепер професорів і доцентів, які викладають по-українськи, а скільки студентів українців і не-українців. З інших совєтських джерел нам відомо, що львівський університет у великій мірі обмосковлений.

Але в даному випадку нас цікавить, яким чином комуністи дорахувалися до 300-ліття львівського університету. Відомо ж, що заснував його австрійський цісар Иосиф II 21 жовтня 1784 року. Вже в 1805 р. він був закритий, а на його місце засновано ліцей. Аж 7-го серпня 1817 р. Франц I відновив цей університет, як німецький.

19-го грудня 1849 р. засновано в тому університеті катедру української мови і літератури з українською викладовою мовою. На богословському факультеті засновано ще 1848 р. катедру пасторальної теології з українською викладовою мовою, а в 1849 р. ще й катедри догматики та катехитики теж з українською викладовою мовою. У 1862 році засновано в тому ж німецькому університеті дві катедри на правничому факультеті з українською викладовою мовою. Університет таким чином почав українізуватись.

Після програної війни Австрії з Прусами та Італією 1866 р. створилась нова внутрішня політична констеляція. Крім домовлення з мадярами, що спричинило в Австрії державний дуалізм, австрійська династія зблизилася до поляків і за ціну підтримки нової політики дала їм концесію на монопольне правління Галичиною. В тому періоді почато польонізацію львівського університету. Українські катедри залишились, згодом навіть прибуло до них ще кілька нових, але більшість катедр була спольщена. Університет став утраквістичним, і таким вважав його австрійський центральний уряд. Не зважаючи на це, поляки ввели у внутрішнє урядування польську мову і вживали заходів, щоб університет зовсім спольонізувати.

Боротьба за утраквістичний характер університету і за право української мови в його урядуванні тривала десятки років. Найважливішими етапами цієї боротьби була сецесія українських студентів із університету в грудні 1901-го року і вбивство Адама Коцка в перших днях липня 1910 року, в сутичці між українськими і польськими студентами.

Поляки шукали винуватців убивства не між польськими студентами, а між українськими. Їх багато арештували, і епілогом тих арештів був голосний, проведений польським судом процес проти 101 українських студентів. На тому процесі судовий трибунал іґнорував українську мову, яка в судівництві була рівноправна з польською.

Тепер, під комуністичним правлінням, відкрито ґенезу цього, заснованого за Австрії університеті аж у 1661 році. Що ж це сталося в тому 1661 році? Отже, в тому році польські єзуїти заснували у Львові свою Академію. Її затвердив польський король Ян Казимир 21-го січня 1661-го року. Польський сойм цієї Академії не затвердив і розпочав проти неї завзяту боротьбу. Зложений з польських магнатів і шляхти Сойм знайшов у цій боротьбі широку підтримку польського громадянства. Єзуїти рішили заасекурувати

(Закінчення на стор. 4-тій)

С. Ю. Процюк

ТЕХНІЧНІ НАУКИ ТА СЬОГОЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО *

(1)

Як ніколи в історії зросла роля технічних наук в сьогочасному суспільстві, зокрема в такій країні як ЗДА, коли почалися свого роду перегони за опанування космосу та якнайшвидше і найповніше використання атомової енергії. Осяги в ділянках міжконтинентальних та міжплянетарних польотів прислонили, треба сказати, несправедливо осяги в інших ділянках науки, які теж, безумовно, є гідними нашого подиву. Згадаємо, наприклад, що введено в експлуатацію ряд нових матеріялів, зокрема металевих стопів, видержливість яких доходить порядку 300 000 фунтів на квадратний цаль перекрою, — факт, який видавався недосяжною мрією ще напередодні другої світової війни. Знайдено матеріяли, які витримують температури порядку 2 000-5 000 градусів Цельсія, а також матеріяли, з якими можна працювати в температурах, близьких до температури абсолютного нуля. Введено в дію широкий діяпазон найрізноманітніших штучних матеріялів, особливо в ділянці плястмас та штучних волокон, які все більше витискають такі традиційні матеріяли як шкіра, вовна, дерево, натуральна ґума й т. д. Такі назви, як найлон, вініль, формайка, поліестер, дакрон, увійшли в нашу поточну мову. І, з другого боку, такі речі як, наприклад, льняна білизна чи, якщо вже говоримо про техніку, шкіряні паси механічної передачі на фабриках стали такими ж раритетами, як нафтова лямпа чи кінна коляска. Деякі досягнення техніки мають просто метеоритний характер, їх розвиток відбувається з феноменальною швидкістю; до таких досягнень треба зарахувати обчислювальні машини-компютери, які розвинулися на базі чистих наук в ділянці металокераміки, напівпровідників, діодних систем, друкованих реле.

Коли б хтось захотів виміряти отой колосальний стрибок техніки в часі, тоді вистачить просто перегорнути сторінки будь-якої газети з років перед другою світовою війною. Пригадаємо, що телевізії практично в 1939 р. ще не було. А сьогодні вже дехто в ЗДА говорить, що вона належить до перестарілих реквізитів, і що на її місце прийде незабаром якесь нове вдосконалення. Такі пристрої, як компютери, народилися в лябораторіях яких 10 років тому, а їх широке застосування в господарстві почалось ледве 5 - 6 років тому. Наступ техніки іде в такому швидкому темпі, що суспільство не завжди легко перетравлює ті зміни, які вона вводить. Вистачить згадати, наприклад, про автоматизацію виробничих процесів. Економічні та соціяльні наслідки автоматизації виявилися прикро несподіваними в багатьох ділянках життя. Такі проблеми, як технологічно зумовлене безробіття чи проблема корисного вільного часу, що його повинна забезпечити автоматизація населенню, часто дискутуються на сторінках преси, і з цієї дискусії видно, що до згаданих проблем суспільство не приготоване і не може ще визначити правильної їх розв'язки, хоч вони вже на нас натискають. Згадується також нерідко про те, що нова техніка у своєму нестримному розгоні проявляє тенденції навіть випереджати точні науки, на базі яких вона розвивається, є їх похідною в дослівному значенні слова. Іншими словами, нова техніка не хоче чекати на завершення та повне вияснення певних фізичних, хемічних чи біологічних процесів, заступаючи їх іноді дещо ризиковними експериментами.

Тим то інколи виникає непорозуміння між передовою технічною наукою і традиційною настановою суспільства, його світосприйманням і світоглядом. Навіть у ЗДА, в країні, яка мала досить часу, щоб звикнути до спонтанного імпакту техніки в щоденному житті, доводиться часто чути слова критики відносно деяких аспектів росту потужности техніки в щоденному житті. Один із таких частих закидів звучить так, що от, мовляв, у Вашингтоні, в Тексасі чи в Каліфорнії викидають сотні мільйонів „наших" грошей, себто грошей, зібраних податковою системою, а ми навіть не знаємо, на що ці гроші йдуть і наскільки важливими є цілі, яким вони служать. Також деяких передових діячів технічних наук наділяє суспільство скептичними сантиментами. Ніяк не можна, наприклад, сказати, щоб такі особи, як Фермі, Бете, Таллер, фон Браун і ін., втішались особливою симпатією, не кажемо вже любов'ю, у населення.

Величезні осяги сучасних технічних наук, їх незвичайність і брак точної, нефальшованої і не спеціяльно спрепарованої інформації про них — все це зумовлює те, що суспільство вбачає в діячах науки щось ніби чарівників, чорнокнижників, чаклунів. І коли пригадаємо ті різні казки, які належали до лектури наших дитячих років, а вони належать ще й сьогодні в більшості культурних країн до дитячої лектури, і коли усвідомимо, що ці казки власне віддзеркалюють надбання народної мудрости, зібрані всім населенням земної кулі на протязі тисячоліть, то факт асоціяції сучасних учених із чорнокнижниками в очах суспільства не є компліментарним для учених і науки. Поняття бо чорнокнижника в народній словесній творчості зв'язане найчастіше з поняттям лиходія.

Проте, треба сказати, що такі непорозуміння між суспільством і передовою технічною наукою, а зокрема деякими її носіями-репрезентантами, здебільша необґрунтовані. У незнанні фактичного стану речей винна таки сама публіка, саме суспільство. На недавній, 122-ій річній конвенції Британської Асоціяції для Прогресу Наук, установи відомої і заслуженої, її протектор і тогочасний президент — принц Единбурзький (чоловік королеви Єлисавети II) сказав виразно, що кожний винахід чи відкриття можуть бути використані або на благо, або на лихо людства. І це залежить виключно від суспільства. Щоб уникнути неґативних наслідків наукових дослідів, потрібно, каже принц Единбурзький, щоб ці досліди були поставлені на осуд та оцінку широкого загалу, і тільки тиск опінії загалу може ґарантувати, що блискучі досліди останніх років будуть вжиті не на те, щоб поневолювати людей, щоб робити з них рабів (скажімо, рабів техніки), а на те, щоб робити їх дійсно вільними, задоволеними, сповненими високих прагнень. Це дуже симптоматичний факт, що представник такої консервативної країни як Велика Британія, ба що більше — представник її найбільше консервативних кругів, підкреслив з такою силою значення голосу всього населення в ділянці наукових досліджень. Це вже не залицяння до мас, таке популярне в часах демократії та наступу еґалітаризму, але щось більше

* Інавгураційна доповідь, виголошена на Науковій Конференції Товариства Українських Інженерів, в Ню Йорку, дня 30 вересня ц. р.

БЕРЕЗЕНЬ — МІСЯЦЬ ШЕВЧЕНКА! НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА СТОЛИЦІ АМЕРИКИ!

Гр. Мазурик

ЛЮДИНА ПРАЦІ Й ВИСОКОГО ПОЧУТТЯ ГРОМАДСЬКОГО ОБОВ'ЯЗКУ

З НАГОДИ 70-ЛІТТЯ НАРОДИН адв. Т. ГУМЕНЮКА

До тих юнаків, які приїхали до Канади ще в піонерських часах із початковою освітою, належить і Теодор Гуменюк, якому присвячено цю статтю.

Приїхав він в 1908 році із с. Поточище, пов. Городенка, Зах. Україна, де народився 27 листопада 1891 р. Приїхав до Форту Вилліяму, де вже тоді була досить чисельна українська громада. Тут, як 17-літній юнак, важко працював у відливарні 6 днів на тиждень, 10 годин денно, заробляючи 10 центів на годину. По двох роках важкої праці пробував свого щастя в торгівлі, ведучи 3 роки крамниці споживчих товарів. Щоденна праця не перешкоджала йому цікавитися громадським життям і ходити вечорами до місцевої читальні „Просвіти" та до „Запорозької Січі".

Важко працюючи, щадив завзято, щоб продовжувати свою освіту. В 1913 році вибрався до Вінніпеґу з метою поїхати дальше до Брендону на студії в тамошньому вчительському семінарі. В цьому семінарі виховувалися вчителі - українці для англо-українських початкових шкіл у Манітобі. Але так сталося, що в тому році цей семінар був зліквідований тодішнім манітобським урядом. Гірко розчарований молодий Гуменюк залишився на 3 місяці у Вінніпеґу й ходив до тамошньої публічної школи. Того самого року вернувся до Форт Вилліяму і впродовж одного року закінчив публічну школу (3 ґрейди в одному році!). Це було в 1915 році. В тому ж році він поїхав ще раз до Вінніпеґу, замешкав у бурсі ім. Адама Коцка і у Веслі коледжі впродовж 2 років закінчив повний 3-річний курс середньої школи. По році відпочинку у Форті Вилліямі поступив до місцевого адвоката на початкову адвокатську практику. По закінченні цієї приписаної в тих часах практики виїхав до Торонта, де в 1923 році закінчив у відомій „Асґуд Галл" свої правничі студії й був прийнятий до адвокатської палати.

Тут у Торонті оселився на стале із своєю дружиною Марією, сестрою адв. Радика з Ню Йорку, з якою оженився в 1923 році, і почав свою адвокатську практику, здобуваючи славу першого адвоката-українця на Сході Канади. Враз із адвокатською практикою почалася й ширша громадська праця. Був діяльним членом „Просвіта" ім. Т. Шевченка. Коли ж товариство переорганізовано й перемінено на Т-во „Український Народний Дім у Торонті", працював для Народного Дому, збирав гроші на купно будинку, був членом Будівельного Комітету, членом Управи, правним дорадником, організатором політичних віч, виконуючи всякі заведення, які в тих часах були актуальними. До тих актуальних завдань належала боротьба з комунізмом, який тоді дуже поширювався між українською іміґрацією в Канаді, а зокрема в Торонті, де було головне гніздо цієї страшної хвороби цього сторіччя. Комуністичні московські запроданці українського роду намагалися в тих часах спаралізувати, а опісля знищити, цілий наш національний самостійний табор. Вони нападали на наші зібрання, виробляли всякі бешкети по українських установах і церквах, пускаючи в рух таку зброю, як кулаки, гумові рури й вибиваючи вікна. Для оборони треба було мобілізувати всі свої сили, треба було шукати порозуміння й єдности з іншими українськими організаціями, яких тоді в Торонті вже було чимало. Треба було творити спільний фронт! Немалу заслугу в орґанізуванні цього фронту поклав адв. Гуменюк. Тоді Торонто стало зразком, як ставити чоло комуністичній загрозі. Скільки тоді відбулося всяких протикомуністичних віч. Всі вони відбувалися в Українському Народному Домі, який тоді розпоряджав своєю залею для 500 осіб..

Взагалі це були цікаві часи в історії української громади в Торонті. Це були часи, коли народився ще й третій табір поміж українцями в Канаді, а саме табір націоналістичний. Всі три табори претендували на монополь репрезентації канадійських українців. З комуністами, як підривною групою, ніхто з канадійських урядових кол не рахувався, якщо не згадувати поліції, що ними справді цікавилася. Отже почалося суперництво між табором національним і націоналістичним..

Серед таких відносин прийшла друга світова війна. Почалися тоді перегони в справі репрезентації українців перед урядом Канади. Комуністи на початку війни пішли в підпілля, а їхні будинки були замкнені, а навіть деякі з них були сконфісковані й продані.

Канадійський уряд, якому йшло про єдність і спільні зусилля всіх українців для воєнних цілей, нерадо глядів на такі внутрішні відносини між українцями. Гострота тих відносин була дуже наявною в Торонті. Тут створився т. зв. Український Громадський Комітет на чолі з адв. Гуменюком, а поруч нього постала філія т. зв. Репрезентаційного Комітету Українців Канади (РКУК). Між тими двома Комітетами було досить гостре суперництво.

Коли на інтервенцію канадійського уряду зорганізувався спершу в Саскатуні, а згодом у Вінніпеґу Комітет Українців, в тому самому часі українська громада в Торонті пильно слідкувала за подіями у Вінніпеґу.

Як тільки прийшла перша вістка про те, що у Вінніпеґу нарешті прийшло до повного об'єднання в Комітеті Українців Канади, в Торонті негайно почалися старання до організування подібного Комітету. Представники Репрезентаційного й Громадського Комітетів радили дві ночі і нарешті створили Відділ КУК у Торонті із о. П. Камінецьким, як президентом Відділу, і адв. Гуменюком, як діючим головою, одначе фактичним провідником Відділу був адв. Гуменюк. Це сталося на початку 1941 року.

Не дуже рожевими були перші дні існування Відділу КУК у Торонті. Несподівано виринали несмачні вияви нетолеранції одних проти одних.. Це все треба було ладнати і вигладжувати, а при тому лаштувати спільним фронтом деякі прилюдні, маніфестаційного характеру, виступи. Повільно, але певно нормувалися. Ця нормалізація прийшла саме в час. Внаслідок нападу Гітлера на Совєтський Союз Канада опинилася в ролі союзника цього ж Союзу. Тоді комуністи повилазили із своїх нор, постали дуже щирими канадійськими патріотами та почали шалену кампанію проти КУК, оклевечуючи своїм питомим комуністичним способом всіх і вся, та за вяку ціну намагалися стати репрезентантами канадійських українців, заявляючи перед урядом, що вони та їхні поплентачі становлять більшість між українцями в Канаді. Невідомо, як канадійський уряд приймав такі заяви, але комуністичні брехні ширилися й прийнялися серед політичних, а зокрема серед більшої частини канадійського журналістичного світу.

Тоді в Торонті Відділ КУК опинився між молотом і ковалом. Власті натискали на співпрацю з комуністами на засаді, що такої співпраці вимагають канадійські „воєнні змагання". Управа Відділу КУК у Торонті на чолі з адв. Гуменюком вперто й послідовно відмовлялася від такої співпраці, доказуючи, кому треба, що комуністи не є ніякими ані канадійськими ані українськими патріотами і, як такі, вони при першій нагоді стануть явними зрадниками Канади. Такі напружені відносини тривали аж до кінця війни. Рятували ситуацію молоді канадійці - українці, що, масово вступаючи в канадійські збройні сили, при всяких нагодах виявляли свою підтримку КУК-ві.

Зараз таки по закінченні війни почалася ще більше напружена боротьба проти комуністичних впливів. Уряд йшов у всьому комуністам на руку. Повіддавав їм сконфісковані будинки, а деякі з тих будинків, що були продані, насильно викупив за більші гроші, як заплатив, і віддав щедро комуністам. Трудно було тоді розсудити, кого уряд уважав за патріотів, а кого за зрадників. Треба було афери Ґузенка, яка відкрила всім очі на справжню суть комунізму.

Відносини стали ще більш напружені тоді, коли в Канаді почалася боротьба за рятування українських воєнних утікачів перед примусовою висилкою „на родіну". Відділ КУК у Торонті почав у цій справі широку акцію не тільки рятування скитальців, але й акцію допомоги грішми, харчами, одягом тощо. Скільки в тому часі відбулося всяких віч у Торонті. Мессей Галл тоді, коли ще в цьому місті не було такого великого українського населення, була завжди переповнена. Нераз адвокат Гуменюк, як голова Відділу КУК, попросту замикав свою канцелярію й віддавав увесь час на поладнування всяких громадських справ. Бувало нераз і так, що він брав під паху оголошення й афіші та розносив їх по крамницях й інших видних місцях. На становищі голови Відділу КУК провів він повних 9 років. Під його проводом цей відділ завжди з успіхом вив'язувався із своїх обов'язків супроти Централі. Ще в часах його головування Відділ провадив свою діяльність у своїй власній канцелярії із повним канцелярійним приладдям. У Відділі КУК адв. Гуменюк був представником Союзу Українців Самостійників, організації, якої він був основником, бо відомий той факт, що тут у Торонті створився перший у Канаді Відділ СУС під головуванням адв. Гуменюка.

Стільки про громадську й політичну працю адв. Гуменюка. Стільки, а може й більше, можна б написати про його працю на інших ділянках народного життя.

Широковідомі його заслуги в організуванні Української Православної Громади в Торонті, яка впродовж 30 років не тільки збудувала одну з найкращих у Канаді українських церков, яка стала катедральним собором, але також об'єднала біля себе самий цвіт української громади в цьому місті, а зокрема української молоді й жіноцтва. Адвокат Гуменюк був головою цієї громади повних 11 років. Одначе його діяльність на релігійному полі не обмежувалася тільки до Торонта, бо він був ще й членом консисторії Української Православної Церкви в Канаді в рр. 1955-60.

Не можна проминути його журналістичної й письменницької діяльности. Написав він багато статтей до „Українського Голосу" й інших українських часописів. Пробував свого пера як поет. Відома його, талановито й дотепно написана сатирично - політична поема „Про що в Кремлі призабули", а тепер з приводу відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпеґу невеличка збірка віршів, теж із сатиричною закраскою „Вулкан волі".

Хто ближче знає адв. Гуменюка, той не може надивуватися з його невсипущої діяльности і ставить собі питання, де в нього стільки часу набирається.

В 1953 році адв. Гуменюк осягнув титул, що про нього мріє кожний адвокат у Канаді. В тому ж році його іменовано королівським радником.

В 1945 році померла його дружина, залишаючи дочку Теодору, заміжну тепер за д-ром В. Олійником. Із його ближчої рідні живуть ще 2 брати, Микола 81 в Україні, а Іван, 75 років, проживає в Торонті і належить також до відомих громадських і релігійних діячів. 77-літня сестра Катерина теж живе в Україні.

Праця, наполеглива праця й високе почуття громадського обов'язку — це основні прикмети адв. Гуменюка. Ці прикмети висунули його на керівні становища в народному житті. Почав від 1923 року громадську працю в Торонті, і на всіх ділянках залишилися видимі й наявні наслідки тієї праці. Праця була важка й відповідальна, одначе адв. Гуменюк невтомно працює, зосереджуючи свою діяльність біля Української Православної Церкви й Товариства Українців - Самостійників. Його заслуги вже нераз відзначувано прилюдно. До одних із таких відзначень належить іменування його почесним членом Т-ва „Український Народний Дім у Торонті", для якого він на перших початках існування поклав чималі заслуги.

Поширено Президію Виховної Комісії Проєкту Української Виховної Системи

25 грудня 1961 р. в Ню Йорку відбулася нарада членів Виховної Комісії для виготовлення проєкту української виховної системи (координації виховної дії) для української молоді у вільному світі, в якій взяли участь: мґр. З. Зелений, д-р Е. Жарський, П. Палііів, д-р К. Кисілевський, д-р Я. Рудницький С. Стецик. д-р В. Стецюк не взяв участи з причини недуги.

Рішено:

1. Доповнити склад Виховної Комісії, до якої входять: мґр. З. Зелений, д-р Е. Жарський, д-р М. Дольницький, д-р К. Кисілевський, П. Палііів, д-р Я. Рудницький, С. Стецик, д-р В. Стецюк, І. Сточанський новими членами, а саме проф. д-ром О. Архімовичем з Ню Йорку і проф. д-ром К. Бідою з Оттави (на місце бл. п. В. Данилишина з Шикаґо і д-ра П. Маценка з Едмонтону, який вибув з комісії на власне прохання, бо перетяжений обов'язками).

2. Апробовано дотеперішню працю Виховної Комісії і передано всі матеріяли д-рові Е. Жарському з проханням їх упорядкувати для остаточного зредаґування проєкту.

3. Проєкт буде розісланий усім центральним церковним, науковим і громадським установам у вільному світі. Усі зацікавлені установи, ознайомлені із згаданим проєктом, мали б підготуватись до дискусії й остаточного його прийняття, що відбудеться на світовому виховному конґресі у рамах плянованого світового конґресу українців у вільному світі.

За Президію Виховної Комісії:
мґр. Зенон Зелений, голова;
д-р Едвард Жарський, заст. голови;
Цьопа Паліїв, секретар.

Перед великим Шевченківським концертом в Клівленді

Спонтанне об'єднання шістьох українських хорів, тобто, людей різної територіяльної, суспільно - клясової, віроісповідної і світоглядно-політичної приналежности для вшанування сторіччя смерти національного пророка — гарний жест супроти цього пророка і гарне свідоцтво громадсько - політичної виробленості. Коли ж ці люди не вдоволяються одноразовим жестом і своє творива закріплюють у виді постійного соборного хору, то це вже живий пам'ятник пророкові і живий приклад до наслідування сучасникам.

В Клівленді від минулорічних Шевченківських святкувань існує такий пам'ятник, під назвою: Український Хор ім. Тараса Шевченка.

В неділю, 11-го березня ц. р. цей сточленний мішаний хор запрезентується нашому громадянству Клівленду, Парми й околиць в усій своїй силі. Вшановуючи пам'ять свого Патрона, а водночас відмічуючи першу річницю свого існування, Хор ім. Т. Шевченка, при співучасті повного (60-особового) складу „Ди Парма Филгармоник Оркестра" 11 березня дасть в авдиторії Парма Сеньйор Гайскул, 6285 В. 54 вул. великий Шевченківський концерт, під моттом: „Наша дума, наша пісня не вмре, не загине". В програмі твори Лисенка, Стеценка, Вербицького, Людкевича, Ніщинського й Барнича. Мистецький керівник і диригенти: Ярослав Барнич. Фортепіяновий супровод: Ірина Заячківська-Гаврилюк.

Численні сольоспіви, дуети, терцет і балетні вставки дадуть слухачам багатющий барвистий зоровий і слуховий калейдоскоп на тлі могутнього хору, що свою наполегливою працею, згідно з опінією чужинецьких спеціялістів, досягнув оперного звучання.

Кульмінаційним пунктом програми будуть вбрані в форму живої сценічної дії 40-хвилинні „Вечорниці" П. Ніщинського, з другої дії Шевченкової драми „Назар Стодоля", з усією баладною містикою ворожінь, обрядових хороводів, забав - гулів і змагань хлопців проти дівчат. Коротку доповідь виголосить голова хору, д-р Тарас Антонович.

Імпреза заповідається як мистецька подія сезону, а тому треба сподіватися, що наше громадянство Клівленду, Парми, Лорейну, Акрону, Кентону й інших місцевостей, разом зі своїми дітьми до останнього місця заповнять простору авдиторію Парма Сеньйор Гайскул, віддаючи таким чином поклін великому Шевченкові, а водночас і належну увагу за поставу і працю хорові, що гідно носить його ім'я.

Початок точно о год. 5-ій по полудні. Хто спізниться, застане зачинені на ключ двері й на залю зможе ввійти аж під час перерви. Організатори імпрези просять теж підкреслити, що на концерт із зрозумілих причин не дозволено брати дітей нижче п'яти років життя.

О. Гайський

Один з Ватиканських журналів, „Сівільта Каттоліка", виступив проти спілки керівної Християнсько - демократичної партії з лівими соціялістами, які все ще не відпекались свого зв'язку з комуністами. Названий часопис признав, що в деяких справах християни й соціялісти мають спільні цілі, але з цілком інших причин. Між християнством і марксизмом — заявив він — ніколи не може бути співпраці.

З глибоким болем повідомляємо
Родину, Побратимів Визвольних Змагань, Товаришів
та Приятелів, що після довгої і тяжкої недуги, прийнявши
Найсвятіші Тайни, відійшов у Вічність
в дні 4-го березня 1962 року

Д-р НИКИФОР ГІРНЯК

Отаман Українських Січових Стрільців
та довголітній педагог „Рідної Школи", проживши 77 років.

ПАНАХИДИ та ПАРАСТАСИ будуть відправлені у днях 6-го і 7-го БЕРЕЗНЯ 1962 року, в год. 7:30 веч., у похоронному заведенні R. H. Burnadz, 371 Lakeview Ave., Clifton, N. J.

ЖАЛОБНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ — відправиться у греко-кат. церкві, при 42 Van Buren St., Passaic, N. J., в ЧЕТВЕР, 8-го БЕРЕЗНЯ 1962 року, в год. 9:00 ранку. Після Богослуження вивіз тіла на український католицький цвинтар у Philadelphia, Fox Chase, Pa., біля Сестер Василіянок.

РОДИНА

ГОЛОВНА РАДА
БРАТСТВА УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ
повідомляє з жалем,
що в неділю, 4-го березня 1962 року
помер

д-р НИКИФОР ГІРНЯК

кол. отаман УСС і кол. голова Братства УСС.
Закликаємо членство Братства взяти участь у похоронних обрядах.

Родині Покійного висловлюємо наше співчуття, а замість квітів на могилу складаємо 25.00 долярів на Суспільну Службу Комбатантів.

ГОЛОВНА РАДА БРАТСТВА УСС

†

Ділимося сумною вісткою,
що наша Найдорожча МАМА, СЕСТРА
і БАБУНЯ

Параскевія ШМАҐАЛА

відійшла у Вічність у Львові, на 74-му році життя.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Донька — СОФІЯ ДАЧИШИН
Зять — д-р ІВАН ДАЧИШИН
Внучки — РОМА, ІРИНА (в Шикаґо)
Сестра — АНАСТАСІЯ ЗАГУТНИК з Родиною (Денвер, Кол.)
Сини з Родинами — ІВАН і ВОЛОДИМИР і сестра ОЛЕКСАНДРА (в Краю)

СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ
в Архикатедр. церкві св. о. Миколая
в Шикаґо, Ілл.

П О Д Я К А

У свойому безмежному болю по втраті
Найдорожчого
МУЖА, БАТЬКА, ДІДУНЯ і ШВАГРА
був. судді,

бл. п. Богдана Максиміліяна ЛЕВИЦЬКОГО

цією дорогою складаю найщирішу подяку Рідні і Знайомим, що несли слова потіхи в часі недуги Покійного, як рівнож за вияви співчуття після смерти Найдорожчої Особи.

В першу чергу щиро дякуємо Веч. о. М Колтуцькому і о. Хромозі за відправлення Панахиди, як рівнож за відслуження Служби Божої і похоронних обрядів. Зокрема дякую з глибини серця о. пароховi М. Колтуцькому за виголошення, до зворушення сліз, прощального слова у церкві. Сердечно дякуємо церковному хорові та його диригентові, п. проф. В. Божикові за відспівання Панахиди. Спасибіг за пожертви на Служби Божі, а особливо Вп. П. Ганкевичам за переслання пожертви до церкви на Рідній Землі, як рівнож товаришеві Покійного о. М. Ілевичеві за відслуження Служби Божої в день Похоронів у далекому Боффало. Щиро-сердечно дякуємо за зложені пожертви замість квітів, та Всім з близька і з далека за надіслання квітів. Велике Спасибіг Жіноцтву СУА в Лос Анджелесі, за приготування тризни після Похорону. Велика подяка п. судді С. Кіпмі за виголошення прощальної промови над могилою Покійного, та п. С. Панченкові за прощальне слово від громадян Лос Анджелесу. Щиро дякуємо Друзям Покійного, що несли домовину, як рівнож всім Тим, що провожали Покійного в останню дорогу на місце вічного спочинку.

Ще раз Всім сердечно дякуємо, що допомагали перенести тяжке горе. Хай Всевишній нагородить Вас усіх Своїми небесними і земними ласками.

Опечалена ДРУЖИНА з Дітьми і Родиною

Замість квітів на свіжу могилу
світлої пам'яті ФЕДОРА ДУДКА
складаємо $10.00
на Пластовий Дім у Ню Йорку.
НІНА й інж. НІК ПЯСЕЦЬКІ

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь Г. О. Костюка: „Вивчення і перспективи публікації щоденника Володимира Винниченка".

3 грудня 1961 року в Ню Йорку відбулось засідання Комісії, для Вивчення і Збереження Спадщини Володимира Винниченка. Голова Комісії, Г. О. Костюк, зробив доповідь про стан вивчення і перспективи видання щоденника В. Винниченка.

Г. О. Костюк нагадав, що уже понад три роки архів Винниченка зберігається в Колумбійському університеті. Він уже розібраний на окремі відділи і частково описаний.

Чи не найцікавішим документом з архіву Винниченка є його щоденник, який обіймає початок 1911 року і продовжується з невеликими перервами до смерти письменника 6 березня 1951 року. Щоденник є унікальним документом доби і водночас заглибленим літературним твором: у ньому блискучі характеристики людей, нотатки про розмови з видатними особистостями, описи подій. Є цікаві записи розмов у поїздах, описи міст, екскурсії в минуле. За роки 1917-18, коли Винниченко був у вирі подій, щоденникові записи епізодичні, але записники повні нотаток, адрес, проектів постанов уряду, урядових нот до інших держав, тощо. Докладно описані події 1919 року, пов'язані з виїздом Винниченка закордон. В 1920 році Винниченко день за днем описав зустрічі і розмови, (наприклад, з Бела - Куном у Будапешті, тощо), що привели до поїздки до Москви, а також хід подій і розмов у Москві та Харкові. Очевидно, щоденник Винниченка є суб'єктивним документом, але попри це він має величезну історичну вартість для вивчення доби. Щоденник цікавий для літературознавців, бо містить багато записів про письменницьку працю Винниченка. Він є необхідним джерелом для біографа письменника.

За підрахунками Костюка, увесь щоденник займав би десять великих томів. Велику роботу треба було б прикласти до розшифрування записів. Видавати треба було б з коментарями, бо багато записів здаються незрозумілими. Можливо, що варто видати том вибраних записів з щоденника.

Після доповіді були поставлені запитання та відбувся обмін думками, в якому взяли участь Б. Мартос, Л. Чикаленко, В. Чапленко, В. Голубничий, Калмук, М. Галій, В. Міяковський, С. Гаєвська, С. Зеркаль, С. Ріпецький. Більшість висловила побажання, щоб зробити всі можливі спроби до видання щоденника повністю, або бодай видати вибрані місця з нього.

Л. Д.

ПАВЛО БЕМКО
(Посмертна згадка)

По короткій недузі 31-го січня 1962 р. в Нюарку розпрощався з цим світом сл. п. Павло Бемко.

Помер на 64 році життя. Був родом із с. Вівсє, повіт Підгайці, Зах. Україна. Покінчивши народню школу в Підгайцях, та дві кляси у бережанській гімназії, виїхав 14-літнім хлопцем в 1911 р. до свого брата Степана до Америки. Тут вже в наймолодших своїх літах включився в культ-освітнє життя. Був членом товариств „Просвіта", „Народний Дім", регіональних товариств як Поморяни, Тисменичани, Збаражці. Був активним членом аматорських гуртків, був незлим актором аматором. В пізніших роках організував духові й смичкові оркестри. Його ім'я було відоме серед американської української еміграції. Це був український патріот, який щедро жертвував на українські визвольні і харитативні цілі.

В 1919 р. оженився з Анною з Ратушних і замешкав постійно в Нюарку, де теж включився в українське громадське життя. У його крові був гін до праці для громади, який виніс з-під батьківської стріхи.

В 60-их роках м. ст. його дід бл. п. Собко Бемко, єдиний грамотний чоловік в селі, війт — шарварковим способом вибудував з людьми в селі церкву, дзвіницю і школу. Дальша рідня покійного організувала в селі „Народну читальню", потім „Просвіту". Його дядько бл. п. Іван був основником першої в оселі „Християнської Крамниці". З того села під час другої світової війни деяка кількість молоді загинула в німецьких таборах в Авшвіці, — а сотня станула в рядах Української Дивізії та УПА.

По закінченні другої війни не забував про потреби наших втікачів в європейських таборах.

В Нюарку був довголітнім членом Т-ва „Чорноморська Січ", був основником і першим головою „Українсько-американського демократичного клюбу", членом Відділу ОУА „Самопоміч", членом кредитової кооперативи „Самопоміч", пропагатором кооперативної ідеї серед шарів старшої еміграції. Належав до американ. товариства „МУЗ", був членом церковного комітету, а через деякий час предсідником „Першої української Презвітеріянської церкви" в Ірвінгтоні, Н. Дж. Тішився загальною симпатією. Не диво, що вістка про його несподівану смерть вдарила громом на українську спільноту Нюарку. На похоронах, які відбулися 3-го лютого, явилися численно українська громада без огляду на віроісповідні переконання. Понад 100 авт. вози квітів супроводжали його тлінні останки на цвинтар в Юніон, Н. Дж.

Полишив єдиного сина лікаря - дентиста д-ра Бориса, невістку Ольгу і п'ятеро внучат — яких покійний дідусь над все любив.

в. б.

ДЕЩО ПРО ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(Закінчення зі стор. 2-ої)

існування своєї Академії заходами в тому напрямі, щоб її затвердив Папа. Це затвердження сталось у 1759 році. На його основі Папа римський взяв академію під свою опіку. Одначе, це не помогло. Під натиском польської опінії, презентованої Соймом і вищим духовенством. Папа своє затвердження відкликав. У наслідку всього того король був примушений цю єзуїтську академію в 1763-му році закрити.

У 1773-му році єзуїтський орден був скасований, а з ним скасовано і всі його інституції внутрішнього порядку. Львівський університет був заснований, як сказано вище, 25-го жовтня 1784-го року. Отже, який може бути зв'язок між цим університетом і єзуїтською академією з 1661-го року? Ніякий!

Це потвердив і ректор львівського університету д-р Владислав Абрагам у своїй інавгураційній промові в 1899 році. Він сказав тоді: „Наша інституція ще молода. Давні традиції, що спиралися на декреті Яна Казимира про заснування єзуїтського університету у Львові, перервало скасування ордену. Не тривала довго й фундація Йосифа II, а тому правдивий, безперервний хід історії нашого університету почався щойно з другою десяткою років цього століття".

Не можна дуже дивуватися полякам на еміграції, які святкували 300-ліття львівського університету. Це робив невеличкий гурток колишніх професорів, що належав до тієї категорії, яка ще за австрійських часів, у 1912 році, спрепарувала історію цього університету так, що святкувала тоді 250-ліття його існування, себто від 1661-го року, не зважаючи на протести українців. Коли ж під кінець 1918-го року полякам вдалося опанувати Львів, вони у 1919 році скасували в університеті всі українські катедри, а його самого переназвали на університет Яна Казимира. Всі ті професори, що це робили, крім померлих, опинилися у малому числі на еміграції, а їхнє гро перенеслося у Вроцлав, до тамошнього, до 1944-го року, німецького університету.

Інша справа з теперішнім львівським університетом ім. Івана Франка. Йому ніяк не підходило святкувати 300-ліття, йдучи слідами, польських шовіністів, що не завагалися пофальшувати історичних фактів, щоб пов'язати початки університету з єзуїтською академією з 1661-го року. Не хочеться вірити, щоб між тамошніми істориками не було ні одного, який би минуле цього університету належно не прослідив. Видно, що така була воля партії. З таким самим правом можна б було пов'язати львівському університетові свою генезу до львівської братської школи. Тоді прибуло б ще більше літ до його минувшини.

Пташки на Флориді

Двадцятого лютого, коли американський астронавт Джан Гленн літав довкола Землі, я собі сидів вигідно в авті над морем і прислухувався до розголосу його здобутку.

Море собі спокійно грало, чайки вже від самого ранку посхоплювалися і стояли повобертані проти вітру. Вони є все тут, ніби чекають на людей, щоб позбирати рештки хліба, м'яса й іншої їжі, що люди порозкидають. Кажуть, що коли б чайки не застрайкували на один день і не почистили берегів моря та різних смітників, то в цілім світі повстав би такий сморід, що жити було б не можливе. Ввечері, як лише сонце зайде, чайки відлітають, а до берега прилітають цілими гурмами менші пташки, кулики. Моя дружина називає їх „дурними пташками", бо вони дуже бігають по березі, то втікають від хвиль, то біжать за ними. Це тому, що хвилі викидають малих слимачків та мушлі. Ті мушлі дуже скоро ховаються в мокрому піску, то щоб їх зловити, треба добре звиватися. Виглядає смішно.

Ластівок на Флориді є досить, але тут їх і треба. Їх можна побачити великими групами коло болотнистих рік, де вони вилапують так званих „сліпих комарів". Тих комарів так багато декуди буває, що треба вікна в авті зачиняти, щоб свобідно дихати. Ластівочки як стрілки звиваються і сліпих комарів в повітрі лапають.

Нашого українського соловейка в Америці таки нема. Є на Флориді птах, що називається „мокінг бирд" (із родини дроздів). Він співає, щебече і ціпкає, але не так, як соловейко, хоч і все інакше, різними голосами. Звичайно можна побачити його самого десь на телефонічнім дроті або на антені. Кажуть, що то він так приспівує своїй самичці, коли вона десь недалеко сидить на ясчках. Інші кажуть, що він так дає про себе знати, що це його садиба, щоб інші пташки не сміли приходити. — В Америці нема нашого жайворонка.

Дякуймо Богові за пташків, дякуймо і за астронавта Джана Гленна, який підніс настрої американського народу і всього вільного демократичного світу.

Мирон Сурмач

Аденауер викликав до Бонну амбасадора з Москви для з'ясування закидів

Бонн. — Західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер викликав із Москви тамошнього амбасадора д-ра Ганса Кролля після того, як в західньо - німецькій пресі знялася буря з приводу здогадних його обіцянок Хрущову щодо можливих поступок за ціну нормалізації совєтсько - німецьких відносин. Поширений гамбурґський часопис „Вельт унд Більд" надрукував відомість, наче б д-р Кроль запропонував Хрущову, що Західня Німеччина визнає східній кордон Одри-Ніси та Східню Німеччину й уділить Совєтам довготерміновий кредит на дол. два і пів більйона, якщо Совєти залишать в спокою Західній Берлін, як окрему адміністрації по - політичну одиницю з демократичним устроєм та вільним доступом до Заходу, і якщо в Східній Німеччині полегшає режим. Внаслідку пресового галасу заступник міністра закордонних справ д-р Карль Карстенс викликав Кролля до Бонну, а Аденауер окремою депешею затвердив той виклик та заборонив Кроллеві оприлюднювати будь - які заяви, поки не відбуде наради у Бонні.

Крішна Менон переміг у виборах

Ню Делі. — Міністер оборони в індійському уряді, відомий із своїх прокомуністичних виступів в Об'єднаних Націях, довголітній адвокат справи допущення китайських комуністів до ОН, Крішна Менон відніс велику перемогу у парляментарних виборах в Індії. Хоч нема ще остаточного підрахунку голосів з цілої країни і з округи Північного Бомбаю, де кандидував Крішна Менон, проте за дотеперішнім підрахунком він зібрав понад 200.000 голосів у порівнянні із круглих 100.000 голосів, що впали на його противника, одного з найвидатніших індійських діячів Ахарії Кріпалані. Крішну Менона палко підтримував прем'єр Неру, а він сам представляв себе не за комуніста, а за націоналіста, та з'єднував собі симпатії і одних і других очорнюванням Америки: він, мовляв, протиставився американським цькуванням Індії до війни проти комуністичного Китаю. Взагалі керівна Конгресова партія матиме в новому індійському парляменті знову передове становище. З 307 устійнених вже мандатів Конгресова партія здобула 224. Всіх мандатів в парляменті є 494. З-посеред членів останнього індійського уряду перепав тільки один. Зате програли у виборах голови одинаково Соціялістичної, як Партії Свободи. Конгресова партія втратила провід тільки в одному стейті Раджастані.

У Південному В'єтнамі вимагають репресій проти ворогів режиму

Сайгон. — Бомбардування президентського палацу в Сайгоні в минулий вівторок може мати поважніші наслідки у внутрішніх відносинах тієї країни, як спершу здавалось. Південно - в'єтнамський парлямент, якому закордонні обсерватори нераз закидали занадто велику слухняність у відношенні до президента Нго Дінґ Дієма, прийняв в два дні після того атентату резолюцію, яка закликає до закінчення „політики милосердя" та до стосування „драстичних заходів супроти невідповідальних елементів". У зв'язку з цим не є виключене, що режим Нго Дінґ Дієма загостриться не тільки у відношенні до комуністів, проти яких ведеться війна, але й взагалі всіх опозиційних елементів. Виявляється, що під час бомбардування лівого крила президентського палацу знаходились там президент і обидва його брати та братова. Тільки ця остання потерпіла, впавши тоді зі сходів та досить важко побившись. Президент Нго Дінґ Дієм похвав на летовище, з якого обидва дезертували летунства, що бомбардували літак, виплеслись з своїми машинами. Командант південно - в'єтнамського летунства саме тоді знаходився на конференції на Формозі. Дізнавши про атентат — негайно вернувся до Сайгону китайським літаком. Заактивізувалось питання перевірки льояльности пілотів. През. Нго Дінґ Дієм дякував закордонним дипломатам, які з'явились у нього з гратуляціями з нагоди врятування під час атентату.

● Алексей Аджубей, зять Нікіти Хрущова й редактор „Ізвестій", що його недавно през. Кеннеді приймав обідом в Білому Домі, вернувшись до Москви з Америки, захоплювався в названій газеті „чудовою симфонією" на Кубі, яку протиставляв „заді тортур" в Колумбії і „поліційні системи" в зоні Панамського каналу. „Дивним і наївним чоловіком" назвав він президента Кеннеді за те, що той під час згаданого обіду твердив, що комуністи повинні „залишити світ таким, як він є".

● Конгресова Бібліотека у Вашингтоні має зареєстрованих понад 41 мільйон речей, і заявляє, що незабаром вона не матиме місця, де складати книжки, якщо дирекція бібліотеки не подбає про нові приміщення.

Армія винайшла портативний радаровий прилад

Вашингтон. — 42-річний інженер - електрик 1-го березня демонстрував журналістам 10 - фунтовий радаровий прилад, яким можна контролювати терен на віддалі 1,000 ярдів. Цей прилад потребує 4-фунтової батерії. Армія зможе його вживати на фронті. Він буде дуже корисним під час мряки і ночі, бо повідомлятиме про все те, що діється на віддалі 1,000 ярдів. Прилад окремими звуками повідомляв журналістів про те, що на автостраді їхали автомашини або ішли люди. Його можна вживати таким способом, як вживається електричної лямпи. В продажу цей апарат буде готовий за два роки. Одна апаратура, подібна до фотокамери, мала б коштувати від дол. 1,500 до дол. 2,000.

Республіканці складають „Декларацію засад" для виборчої кампанії

Вашингтон. — Республіканські члени Конгресу, 6 сенаторів і 6 конгресменів, почали працювати над редакцією окремої Декларації засад, яку мали б опублікувати перед виборчою кампанією, і яка повинна свідчити про те, що Республіканська партія має і позитивну програму праці, а не тільки критикує ті законопроєкти, що їх предкладають Президент і демократичні члени Конгресу. Один із голов цієї комісії сенатор Б. Гікенлупер з Айови заявив, що ця декларація має бути опублікована вже 1-го червня ц. р. Комісія запитуватиме про думку таких визначних республіканців, як колишній президент Д. Д. Айзенгавер і колишній віцепрезидент Річард М. Ніксон та губернатор Ню Йорку Нелсон А. Рокефеллер.

ТАРЗАН, ч. 4799. Родинна сварка.

— Отак! — мило промовив Тарзан! — Виглядає, що я перервав родинну сварку...

— Це не жарти! — гостро завважила гарна жінка. — Ви оце дивитеся на останки злощасної каравани...

— Завдяки відважного Чарлза Лейвера, першоклясного спортовця!